

**METODYKA PRACY
PEŁNOMOCNIKA PROCESOWEGO
W POSTĘPOWANIACH
ZE SKARGI PAULIAŃSKIEJ
ZE WZORAMI PISM**

redakcja naukowa Patryk Filipiak

Patryk Filipiak, Natalia Frygier, Rafał Kowalczyk
Łukasz Pilarczyk, Piotr Turski, Maciej Woźniak

METODYKA PRACY PEŁNOMOCNIKA PROCESOWEGO W POSTĘPOWANIACH ZE SKARGI PAULIAŃSKIEJ ZE WZORAMI PISM

**redakcja naukowa Patryk Filipiak
redakcja merytoryczna Piotr Turski**

Patryk Filipiak, Natalia Frygier, Rafał Kowalczyk
Łukasz Pilarczyk, Piotr Turski, Maciej Woźniak

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 1 kwietnia 2023 r.

Recenzent
Prof. dr hab. Feliks Zedler

Wydawca
Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący
Katarzyna Gierłowska

Opracowanie redakcyjne
JustLuk

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

Redaktor merytoryczny części I-II
Piotr Turski

Autorzy poszczególnych części publikacji:

Patryk Filipiak – cz. III: rozdz. 1 pkt 1.2.5, rozdz. 2, rozdz. 3; cz. IV

Rafał Kowalczyk – cz. I; cz. II: rozdz. 1 pkt 1.1–1.2

Łukasz Pilarczyk – cz. V

Piotr Turski – cz. II: rozdz. 1 pkt 1.5.4, pkt 1.5.6, rozdz. 3

Maciej Woźniak – cz. III: rozdz. 1 pkt 1.1–1.2.3, pkt 1.2.6–1.4

Piotr Turski, Natalia Frygier – cz. II: rozdz. 1 pkt 1.3, pkt 1.4, pkt 1.5.1–1.5.3,
pkt 1.5.5, rozdz. 2

Maciej Woźniak, Patryk Filipiak – cz. III: rozdz. 1 pkt 1.2.4

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2023

ISBN 978-83-8328-458-3

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

PRZEGLĄD TREŚCI

Wykaz skrótów	23
Przedmowa	25

Część I

Skarga pauliańska w ujęciu materialnoprawnym

Rozdział 1. Skarga pauliańska w ogólności	29
Rozdział 2. Przesłanki skargi pauliańskiej	41
Rozdział 3. Termin do zaskarżenia czynności fraudacyjnej	105
Rozdział 4. Skarga pauliańska a pozostałe środki ochrony wierzyciela	114

Część II

Dochodzenie roszczeń pauliańskich przez wierzyciela w postępowaniu cywilnym

Rozdział 1. Postępowanie rozpoznawcze. Czynności pełnomocnika procesowego w procesie pauliańskim	133
Rozdział 2. Postępowanie zabezpieczające. Czynności pełnomocnika procesowego w celu zabezpieczenia roszczenia w procesie pauliańskim	263
Rozdział 3. Postępowanie egzekucyjne. Czynności pełnomocnika procesowego w celu wykonania wyroku pauliańskiego	287

Część III

Dochodzenie roszczeń z tytułu bezskuteczności czynności prawnych w postępowaniu upadłościowym

Rozdział 1. Upadłość dłużnika. Czynności pełnomocnika procesowego syndyka w postępowaniu ze skargi w przedmiocie czynności fraudacyjnych	373
Rozdział 2. Upadłość osoby trzeciej a dochodzenie roszczeń pauliańskich	434
Rozdział 3. Upadłość wierzyciela pauliańskiego. Czynności pełnomocnika procesowego syndyka w postępowaniu ze skargi pauliańskiej	461

Część IV

Dochodzenie roszczeń z tytułu bezskuteczności czynności prawnych przez zarządcę w postępowaniu sanacyjnym

Rozdział 1. Wprowadzenie: podstawy, istota i funkcja bezskuteczności czynności fraudacyjnych w postępowaniu sanacyjnym	467
Rozdział 2. Podmioty postępowania	479
Rozdział 3. Postępowanie z powództwa w przedmiocie czynności fraudacyjnych w postępowaniu sanacyjnym	482
Rozdział 4. Wpływ otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego dłużnika pauliańskiego na postępowanie wierzyciela ze skargi pauliańskiej	505

Część V

Inicjowanie przez wierzyciela postępowania karnego w związku z czynnością fraudacyjną dłużnika

Rozdział 1. Zasadność inicjowania postępowania karnego przez wierzyciela pokrzywdzonego czynnościami fraudacyjnymi dłużnika	509
Rozdział 2. Pojęcie dłużnika i wierzyciela na gruncie prawa karnego	524
Rozdział 3. Podstawowe czynności fraudacyjne w prawie karnym i warunki stwierdzenia ich przestępczości	539
Rozdział 4. Zainicjowanie postępowania karnego przez wierzyciela i jego rola w toku procesu	566
Bibliografia	585
Autorzy	593

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	23
Przedmowa	25

Część I

Skarga pauliańska w ujęciu materialnoprawnym

Rozdział 1

Skarga pauliańska w ogólności	29
1.1. Charakterystyka ogólna roszczenia pauliańskiego	29
1.1.1. Uwagi wprowadzające	29
1.1.2. Wykorzystywanie przepisów o skardze pauliańskiej w praktyce	31
1.1.3. Cel skargi pauliańskiej – zaspokojenie wierzyciela z majątku osoby trzeciej	32
1.2. Majątkowy charakter roszczenia pauliańskiego	33
1.3. Nabycie wierzytelności a uzyskanie uprawnień pauliańskich	35
1.4. Wpływ ustania bytu prawnego dłużnika na roszczenie pauliańskie	37

Rozdział 2

Przesłanki skargi pauliańskiej	41
2.1. Badanie przesłanek skargi pauliańskiej	41
2.2. Przesłanki podmiotowe	42
2.2.1. Świadomość dłużnika, że czynność skutkować będzie pokrzywdzeniem wierzyciela	42
2.2.2. Świadomość osoby trzeciej (zła wiara)	45
2.2.3. Świadomość w przypadku osób prawnych lub jednostek organizacyjnych	50
2.3. Przedmiot zaskarżenia skargą pauliańską	52
2.3.1. Czynność prawna dłużnika	52
2.3.2. Ciąg czynności składających się na pokrzywdzenie	57
2.3.3. Łańcuch czynności fraudacyjnych	59

2.3.4. Czynności podzielone pod względem skutku zobowiązującego i rozporządzającego	62
2.3.5. Korzyść majątkowa	65
2.3.5.1. Uwagi ogólne	65
2.3.5.2. Problematyka czynności ekwiwalentnych	66
2.4. Dokonanie czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzycieli	68
2.4.1. Niewypłacalność dłużnika	68
2.4.2. Związek między czynnością prawną dłużnika a pokrzywdzeniem	72
2.5. Przegląd zachowań fraudacyjnych	74
2.5.1. Szeroki zakres zastosowania skargi pauliańskiej	74
2.5.2. Darowizna	74
2.5.3. Skarga pauliańska w problematyce małżeńskich stosunków majątkowych	76
2.5.3.1. Wyłączenia	77
2.5.3.2. Umowny podział majątku po zniesieniu wspólności ustawowej	77
2.5.3.3. Transfer z majątku wspólnego na rzecz osoby trzeciej	79
2.5.3.4. Quasi-podział majątku wspólnego (przesunięcie z majątku wspólnego małżonków do majątku odrębnego jednego małżonka)	81
2.5.4. Czynności fiducjarne	81
2.5.5. Obciążenie majątku	84
2.5.5.1. Hipoteka	84
2.5.5.2. Służebność	86
2.5.5.2.1. Służebność mieszkania	86
2.5.5.2.2. Umowa darowizny połączona z ustanowieniem służebności osobistej	87
2.5.6. Dożywocie	89
2.5.7. Oddanie rzeczy do korzystania	90
2.5.8. Czynności związane z udziałem w spółce	91
2.5.8.1. Aport/wkład	91
2.5.8.2. Uchwały zgromadzeń spółek kapitałowych	92
2.5.9. Czynności procesowe	94
2.5.9.1. Uwagi wstępne	94
2.5.9.2. Dopuszczalność zaskarżania czynności procesowych	94
2.5.9.3. Czynności o charakterze mieszanym	96
2.5.9.4. Sprawy działowe	97
2.5.9.5. Uznanie powództwa	97
2.5.10. Czynności pozorne	98
2.6. Zaspokojenie przez dłużnika jednego z jego wierzycieli	99
2.6.1. Spełnianie świadczenia jako przedmiot skargi pauliańskiej	99
2.6.2. Faworyzowanie niektórych wierzycieli	100

2.6.3. Granice swobody wyboru wierzyciela	102
2.6.4. <i>Datio in solutum</i>	103

Rozdział 3

Termin do zaskarżenia czynności fraudacyjnej	105
3.1. Uwagi wstępne	105
3.2. Charakter i skutki upływu terminu	105
3.3. Zarzut nadużycia prawa podmiotowego	106
3.4. Stosowanie przepisów o przedawnieniu roszczeń	107
3.5. Sposób obliczania terminu	109
3.6. Odrębność roszczeń pauliańskich	110
3.7. Wyzbycie się korzyści przez osobę trzecią	111
3.8. Termin do zaskarżenia czynności procesowych	112

Rozdział 4

Skarga pauliańska a pozostałe środki ochrony wierzyciela	114
4.1. Uwagi wstępne	114
4.2. Nieważność a bezskuteczność względna	114
4.2.1. Uwagi ogólne	114
4.2.2. Nieważność bezwzględna	115
4.2.3. Nieważność względna	121
4.3. Bezskuteczność względna na podstawie art. 59 k.c. a skarga pauliańska	123
4.4. Odpowiedzialność osoby trzeciej za zbycie przedmiotu czynności fraudacyjnej na podstawie innych przepisów Kodeksu cywilnego	128

Część II

Dochodzenie roszczeń pauliańskich przez wierzyciela w postępowaniu cywilnym

Rozdział 1

Postępowanie rozpoznawcze. Czynności pełnomocnika procesowego w procesie pauliańskim	133
1.1. Podmioty postępowania	133
1.1.1. Strony procesu	133
1.1.1.1. Uwagi wstępne	133
1.1.1.2. Legitymacja czynna	134
1.1.1.2.1. Uwagi ogólne	134
1.1.1.2.2. Charakter chronionej wierzytelności	135
1.1.1.2.3. Wierzytelności przyszłe	139
1.1.1.2.4. Wierzytelności publicznoprawne	142
1.1.1.2.5. Współuczestnictwo procesowe	142
1.1.1.3. Legitymacja bierna	143
1.1.1.3.1. Osoba trzecia	143
1.1.1.3.2. Dłużnik	144

1.1.1.3.3.	Podmiot, który dokonał czynności z osobą trzecią (tzw. osoba czwarta)	144
1.1.1.3.4.	Wielość podmiotów zobowiązanych	146
1.1.1.3.4.1.	Solidarność dłużników	146
1.1.1.3.4.2.	Poręczenie	148
1.1.1.3.4.3.	Konfiguracja podmiotowa w razie darowizny z ustanowieniem służebności	148
1.1.1.3.4.4.	Współuczestnictwo konieczne	150
1.1.2.	Sąd	151
1.1.2.1.	Jurysdykcja krajowa	151
1.1.2.1.1.	Uwagi wstępne	152
1.1.2.1.2.	Przepisy unijne	152
1.1.2.1.3.	Przepisy krajowe	153
1.1.2.2.	Właściwość sądu	154
1.1.2.2.1.	Właściwość miejscowa	154
1.1.2.2.2.	Właściwość rzeczowa	155
1.1.2.2.3.	Właściwość funkcjonalna	155
1.2.	Wszczęcie procesu cywilnego – pozew o uznanie czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną	155
1.2.1.	Uwagi ogólne	155
1.2.2.	Prawo właściwe	157
1.2.3.	Katalog składników pozwu	159
1.2.4.	Wartość przedmiotu sporu	160
1.2.4.1.	Uwagi wstępne	160
1.2.4.2.	Wartość wierzytelności chronionej skargą pauliańską	162
1.2.4.3.	Wartość korzyści lub wartość wierzytelności – wybór wierzyciela	162
1.2.4.4.	Wartość interesu majątkowego wierzyciela	163
1.2.4.5.	Odsetki i inne należności uboczne	165
1.2.5.	Opłata sądowa	167
1.2.6.	<i>Petitum</i> pozwu	168
1.2.6.1.	Konstrukcja żądania pozwu	168
1.2.6.1.1.	Uwagi ogólne	168
1.2.6.1.2.	Wskazanie czynności fraudacyjnej	169
1.2.6.1.3.	Skonkretyzowanie chronionej wierzytelności	170
1.2.6.2.	Żądanie w przypadku łańcucha czynności	174
1.2.6.3.	Żądanie w przypadku ciągu czynności	176
1.2.6.4.	Roszczenie pauliańskie jako przedmiot żądania ewentualnego	177
1.2.6.5.	Dopuszczalność kumulacji roszczenia pauliańskiego i roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia	179

1.2.6.6. Częściowe dochodzenie bezskuteczności czynności prawnej	181
1.2.6.7. Wniosek o zobowiązanie osoby trzeciej do znoszenia egzekucji	182
1.3. Inicjatywa dowodowa po stronie powoda	186
1.3.1. Wstęp	186
1.3.2. Istnienie wierzytelności podlegającej ochronie	187
1.3.3. Dokonanie czynności prawnej	189
1.3.3.1. Wstęp	189
1.3.3.2. Źródła wiedzy o czynności prawnej oraz jej treści	189
1.3.3.2.1. Uwagi ogólne	189
1.3.3.2.2. Informacje z postępowania egzekucyjnego	190
1.3.3.2.3. Postępowanie o wyjawienie majątku	190
1.3.3.2.4. Dane wynikające z ksiąg wieczystych oraz akt księgi wieczystej	191
1.3.3.2.5. Informacje dostępne na podstawie przepisów prawa, dokumentacja rejestrowa	193
1.3.3.2.6. Aspekty dowodowe w postępowaniu sądowym	193
1.3.4. Uzyskanie korzyści majątkowej przez osobę trzecią	194
1.3.5. Niewypłacalność dłużnika i pokrzywdzenie wierzyciela	194
1.3.5.1. Istota przesłanki – przypomnienie	194
1.3.5.2. Aspekty dowodowe	195
1.3.5.3. Związek pomiędzy czynnością prawną a niewypłacalnością	198
1.3.6. Świadomość dłużnika	199
1.3.6.1. Aspekty dowodowe	199
1.3.6.2. Domniemanie działania dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli	202
1.3.7. Zła wiara osoby trzeciej	203
1.3.7.1. Istota przesłanki	203
1.3.7.2. Aspekty dowodowe	204
1.3.7.3. Domniemania wiedzy osoby trzeciej	205
1.3.8. Obowiązki dowodowe wierzycieli przyszłych	207
1.3.8.1. Aspekty dowodowe	207
1.3.8.2. Niestosowanie domniemań w zakresie wiedzy osoby trzeciej	209
1.3.9. Obowiązki dowodowe w sytuacji zbycia korzyści na rzecz osoby dalszej	210
1.3.9.1. Aspekty dowodowe	210
1.3.9.2. Kwestia domniemań pauliańskich	211
1.4. Wdanie się pozwanego w spór – obrona pozwanego	218
1.4.1. Wstęp	218

1.4.2.	Argument braku pokrzywdzenia wierzycieli	219
1.4.2.1.	Charakterystyka ogólna	219
1.4.2.2.	Zarzuty nawiązujące do postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużnikowi	219
1.4.2.3.	Nadmierne obciążenie przedmiotu korzyści majątkowej	221
1.4.2.4.	Wystarczalność majątku współdłużnika solidarnego	222
1.4.3.	Argument niezachodzenia przesłanki podmiotowej po stronie dłużnika	223
1.4.3.1.	Charakterystyka ogólna	223
1.4.3.2.	Brak niewypłacalności w chwili dokonywania czynności prawnej	223
1.4.3.3.	Brak świadomości w zakresie istnienia wierzytelności	224
1.4.3.4.	Motywacja i uzasadnienie dla dokonanej czynności prawnej	224
1.4.4.	Ekwiwalentność świadczenia wzajemnego	226
1.4.5.	Argument braku wiedzy po stronie osoby trzeciej	227
1.4.6.	Zarzut przedawnienia wierzytelności chronionej	228
1.4.7.	Zwolnienie się z odpowiedzialności poprzez zaspokojenie wierzyciela albo wskazanie majątku dłużnika wystarczającego do zaspokojenia	230
1.5.	Pozostałe aspekty związane z przebiegiem postępowania o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną	234
1.5.1.	Interwencja uboczna po stronie pozwanego oraz przypozwanie	234
1.5.2.	Następstwo prawne pod tytułem ogólnym i szczególnym w toku procesu pauliańskiego	235
1.5.2.1.	Następstwo prawne po stronie powoda – wierzyciela pauliańskiego	235
1.5.2.1.1.	Uwagi wprowadzające	235
1.5.2.1.2.	Sukcesja uniwersalna	236
1.5.2.1.3.	Sukcesja syngularna	236
1.5.2.2.	Następstwo prawne po stronie pozwanego – nabywcy korzyści majątkowej	237
1.5.2.2.1.	Uwagi wprowadzające	237
1.5.2.2.2.	Sukcesja uniwersalna	237
1.5.2.2.3.	Brak następstwa prawnego pod tytułem szczególnym	238
1.5.3.	Zmiany w zakresie przedmiotu korzyści majątkowej w toku postępowania – zmiany jakościowe oraz zmiany wartościowe	241
1.5.4.	Uгода w sprawach ze skargi pauliańskiej	243
1.5.5.	Orzekanie	245
1.5.5.1.	Wyrokowanie – ocena przesłanek skargi pauliańskiej	245
1.5.5.2.	Charakter wyroku pauliańskiego	247

1.5.6. Wpływ upadłości i restrukturyzacji stron procesu lub dłużnika na postępowanie o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną	249
1.5.6.1. Uwagi wprowadzające	249
1.5.6.2. Upadłość i restrukturyzacja pozwanego	250
1.5.6.2.1. Ogłoszenie upadłości pozwanego	250
1.5.6.2.2. Otwarcie restrukturyzacji pozwanego	251
1.5.6.3. Upadłość lub restrukturyzacja dłużnika	252
1.5.6.3.1. Ogłoszenie upadłości dłużnika	252
1.5.6.3.2. Otwarcie restrukturyzacji dłużnika	253
1.5.6.4. Upadłość lub restrukturyzacja powoda	255
1.5.6.4.1. Ogłoszenie upadłości powoda	255
1.5.6.4.2. Otwarcie restrukturyzacji powoda	255

Rozdział 2

Postępowanie zabezpieczające. Czynności pełnomocnika procesowego w celu zabezpieczenia roszczenia w procesie pauliańskim	263
2.1. Aspekty ogólne	264
2.1.1. Dopuszczalność postępowania zabezpieczającego w sprawach ze skargi pauliańskiej	264
2.1.2. Potrzeba zabezpieczenia	264
2.1.3. Tryb udzielania zabezpieczenia roszczenia	265
2.1.4. Właściwość sądu	266
2.1.5. Charakter roszczenia pauliańskiego i ogólne sposoby zabezpieczenia	266
2.1.6. Aspekty czasowe zabezpieczenia	267
2.2. Podstawy zabezpieczenia roszczenia pauliańskiego	268
2.2.1. Uwagi wstępne	268
2.2.2. Uprawdopodobnienie roszczenia pauliańskiego	268
2.2.3. Uprawdopodobnienie interesu prawnego	269
2.3. Wniosek o zabezpieczenie oraz sposoby zabezpieczenia roszczenia pauliańskiego	270
2.3.1. Wymogi wniosku o zabezpieczenie roszczenia	270
2.3.2. Sposoby zabezpieczenia roszczenia pauliańskiego – uwagi ogólne	270
2.3.3. Sposoby zabezpieczenia roszczenia pauliańskiego – przegląd	271
2.3.3.1. Zakaz zbywania i obciążania przedmiotów lub praw objętych postępowaniem	271
2.3.3.2. Wpis ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu	275
2.3.3.3. Pozostawienie sumy uzyskanej z egzekucji przedmiotu korzyści na depozycie	277
2.3.3.4. Zajęcie rzeczy	278
2.3.3.5. Inne uzupełniające sposoby	278
2.3.3.6. Wpis roszczenia powoda do księgi wieczystej	279

2.3.3.7. Hipoteka przymusowa na nieruchomości stanowiącej przedmiot fraudacyjnej korzyści	280
2.3.3.8. Zawieszenie postępowania egzekucyjnego z przedmiotu korzyści	282

Rozdział 3

Postępowanie egzekucyjne. Czynności pełnomocnika procesowego w celu wykonania wyroku pauliańskiego	287
3.1. Wstęp	287
3.2. Linie orzecznicze – charakterystyka ogólna	289
3.3. Postępowanie egzekucyjne w celu zaspokojenia wierzytelności pauliańskiej w przypadkach transferów własności rzeczy	293
3.3.1. Postępowanie egzekucyjne według poglądów tradycyjnych	293
3.3.1.1. Podstawa wszczęcia postępowania egzekucyjnego i wniosek egzekucyjny	293
3.3.1.1.1. Prawomocność wyroku pauliańskiego	294
3.3.1.1.2. Podstawy formalne egzekucji	294
3.3.1.1.3. Niektóre elementy wniosku egzekucyjnego – strony i zakres żądania	295
3.3.1.1.4. Relacja egzekucji pauliańskiej do egzekucji wierzycieli osobistych osoby trzeciej w razie ich skierowania do tego samego składnika majątku	296
3.3.1.2. Aspekty egzekucyjne – uprawnienia podmiotów zaangażowanych w egzekucję pauliańską	300
3.3.1.2.1. Wstęp	300
3.3.1.2.2. Uprawnienia ochronne wierzyciela pauliańskiego, dłużnika oraz osoby trzeciej w związku z egzekucją pauliańską	301
3.3.1.2.3. Uprawnienia wierzyciela pauliańskiego, dłużnika i osoby trzeciej dotyczące biegu egzekucji	303
3.3.1.3. Zasady podziału środków uzyskanych z egzekucji w sytuacji zbiegu wierzycieli osoby trzeciej oraz wierzyciela pauliańskiego lub zbiegu wierzycieli pauliańskich	307
3.3.1.3.1. Wstęp	307
3.3.1.3.2. Absolutne pierwszeństwo wierzyciela pauliańskiego	309
3.3.1.3.3. Skorygowane pierwszeństwo wierzyciela pauliańskiego	309

3.3.1.3.4. Zasady ogólne zaspokajania wierzyciela pauliańskiego w przypadkach wielości wierzycieli	310
3.3.2. Postępowanie egzekucyjne według zrewidowanych poglądów Sądu Najwyższego	315
3.3.2.1. Wstęp	316
3.3.2.2. Podstawa wszczęcia postępowania egzekucyjnego i wnioszek egzekucyjny	317
3.3.2.2.1. Podstawy formalne egzekucji	317
3.3.2.2.2. Strony postępowania	318
3.3.2.2.3. Niektóre elementy wniosku egzekucyjnego – zakres żądania	318
3.3.2.2.4. Relacja egzekucji pauliańskiej do egzekucji wierzycieli osobistych osoby trzeciej w razie ich skierowania do tego samego składnika majątku	319
3.3.2.3. Aspekty egzekucyjne – uprawnienia podmiotów zaangażowanych w egzekucję pauliańską	321
3.3.2.3.1. Uprawnienia ochronne wierzyciela pauliańskiego, dłużnika oraz osoby trzeciej w związku z egzekucją pauliańską	321
3.3.2.3.2. Uprawnienia stron postępowania dotyczące biegu egzekucji	323
3.3.2.4. Zasady podziału środków uzyskanych z egzekucji w sytuacji zbiegu wierzycieli osoby trzeciej oraz wierzyciela pauliańskiego lub zbiegu wierzycieli pauliańskich	324
3.3.3. Szczególne zasady zaspokajania wierzyciela pauliańskiego w przypadkach fraudacyjnego rozporządzenia rzeczą objętą współwłasnością łączną	327
3.4. Realizacja przez wierzyciela wyroku pauliańskiego w przypadkach niepolegających na bezpośrednim transferze własnościowym korzyści majątkowych – obciążenia rzeczy oraz niektóre czynności fraudacyjne o swoistym charakterze	329
3.4.1. Obciążenia rzeczy	329
3.4.1.1. Istota pokrzywdzenia	329
3.4.1.2. Skutek wyroku pauliańskiego	331
3.4.1.3. Sposób realizacji wyroku pauliańskiego	332
3.4.1.3.1. Wstęp	332
3.4.1.3.2. Egzekucja przeciwko dłużnikowi z wykorzystaniem wyroku pauliańskiego	333

3.4.1.3.3.	Egzekucja przeciwko dłużnikowi z równoległą (odrębną) egzekucją z przedmiotu korzyści na podstawie wyroku pauliańskiego	337
3.4.1.3.3.1.	Założenia koncepcji	337
3.4.1.3.3.2.	Identyfikacja korzyści majątkowej w związku z ustanowionym prawem rzeczowym	338
3.4.1.3.3.3.	Egzekucja z przedmiotu korzyści ...	339
3.4.1.3.3.4.	Egzekucja z przedmiotu korzyści a egzekucja z obciążonej rzeczy	340
3.4.1.3.3.5.	Bezskuteczność względna	341
3.4.1.3.3.6.	Wyłączenie możliwości zaspokojenia wierzyciela pauliańskiego	341
3.4.1.3.3.7.	Ubezskutecznienie hipoteki lub zastawu	342
3.4.1.3.3.8.	Zasady zaspokajania wierzyciela pauliańskiego – przykład	344
3.4.2.	Problematyka niektórych innych czynności fraudacyjnych o swoistym charakterze – wzmianka	346
3.4.2.1.	Wstęp	346
3.4.2.2.	Czynności złożone	347
3.4.2.3.	Umowy najmu i dzierżawy	347
3.4.2.4.	Fraudacyjne wykreowanie tytułu wykonawczego co do niezasadnych wierzytelności	348
3.5.	Niektóre pozostałe aspekty egzekucyjne	352
3.5.1.	Kwestia przedawnienia roszczenia pauliańskiego	353
3.5.2.	Zmiany podmiotowe w toku egzekucji wierzyciela pauliańskiego oraz na przedpolu egzekucji	353
3.5.2.1.	Zmiany podmiotowe po stronie uprawnienia	353
3.5.2.2.	Zmiany po stronie biernej	355
3.5.2.2.1.	Wstęp	355
3.5.2.2.2.	Zmiany po stronie dłużnika wierzytelności pieniężnej	356
3.5.2.2.3.	Zmiany po stronie osoby trzeciej	357
3.5.3.	Zbieg egzekucji wierzyciela pauliańskiego z egzekucją administracyjną – zasady ogólne	360
3.5.4.	Wpływ upadłości i restrukturyzacji osoby trzeciej, dłużnika i wierzyciela na postępowanie egzekucyjne wszczęte w celu wykonania wyroku pauliańskiego	361
3.5.4.1.	Upadłość lub restrukturyzacja osoby trzeciej a egzekucja w celu wykonania wyroku pauliańskiego	361
3.5.4.1.1.	Ogłoszenie upadłości osoby trzeciej	361
3.5.4.1.2.	Otwarcie restrukturyzacji osoby trzeciej	363

3.5.4.2. Upadłość lub restrukturyzacja dłużnika a egzekucja w celu wykonania wyroku pauliańskiego	364
3.5.4.2.1. Ogłoszenie upadłości dłużnika	364
3.5.4.2.2. Otwarcie restrukturyzacji dłużnika	365
3.5.4.3. Upadłość lub restrukturyzacja wierzyciela pauliańskiego a egzekucja w celu wykonania wyroku pauliańskiego	368
3.5.4.3.1. Ogłoszenie upadłości wierzyciela pauliańskiego	368
3.5.4.3.2. Otwarcie restrukturyzacji wierzyciela pauliańskiego	368

Część III

Dochodzenie roszczeń z tytułu bezskuteczności czynności prawnych w postępowaniu upadłościowym

Rozdział 1

Upadłość dłużnika. Czynności pełnomocnika procesowego syndyka w postępowaniu ze skargi w przedmiocie czynności fraudacyjnych	373
1.1. Czynności fraudacyjne w przypadku upadłości dłużnika	373
1.1.1. Podobieństwa i różnice wobec kodeksowej regulacji skargi pauliańskiej	373
1.1.2. Przegląd czynności bezskutecznych i sposobów ich zaskarżenia	376
1.2. Upadłość dłużnika przed zrealizowaniem roszczeń ze skargi pauliańskiej	379
1.2.1. Rodzaje skarg w przedmiocie czynności fraudacyjnych w postępowaniu upadłościowym	379
1.2.2. Powództwo syndyka o uznanie czynności za bezskuteczną	380
1.2.2.1. Okoliczności uzasadniające wytoczenie powództwa	380
1.2.2.2. Wyłączna legitymacja syndyka	382
1.2.2.3. Termin wytoczenia powództwa o uznanie czynności za bezskuteczną przez syndyka	385
1.2.2.4. Oznaczenie powoda	386
1.2.2.5. Sąd właściwy, wartość przedmiotu sporu	386
1.2.2.6. Żądanie uznania czynności fraudacyjnej za bezskuteczną	387
1.2.2.7. Żądanie przekazania przedmiotu korzyści do masy upadłości	388
1.2.2.7.1. Cel powództwa oraz kwestie proceduralne	388
1.2.2.7.2. Szerokie znaczenie pojęcia przekazania do masy upadłości w rozumieniu art. 134 ust. 1 p.u.	393
1.2.3. Powództwo syndyka o ustalenie bezskuteczności czynności prawnej z mocy prawa (art. 189 k.p.c.)	395

1.2.3.1.	Wprowadzenie	395
1.2.3.2.	Aspekty procesowe	397
1.2.4.	Powództwo syndyka o przekazanie do masy – postępowanie przed sądem upadłościowym	398
1.2.4.1.	Sąd właściwy	398
1.2.4.2.	Strony postępowania	399
1.2.4.3.	Tryb postępowania	401
1.2.5.	Roszczenia uzupełniające wobec roszczenia o przekazanie mienia do masy upadłości	405
1.2.5.1.	Wstęp	405
1.2.5.2.	Dogmatyczna podstawa powstania roszczeń uzupełniających	405
1.2.5.3.	Roszczenia uzupełniające syndyka masy upadłości wobec osoby trzeciej związane z posiadaniem mienia bez tytułu prawnego	407
1.2.5.4.	Moment powstania roszczeń uzupełniających	409
1.2.5.5.	Treść roszczeń uzupełniających na podstawie art. 224 i n. k.c.	410
1.2.5.6.	Adresat roszczeń uzupełniających	414
1.2.5.7.	Żądanie zapłaty wynagrodzenia za korzystanie z mienia	416
1.2.5.8.	Postępowanie	417
1.2.5.9.	Dopuszczalność kumulacji roszczeń o przekazanie do masy (art. 134 ust. 1 pr. up.) z roszczeniami uzupełniającymi	418
1.2.5.10.	Roszczenia przeciwne, przysługujące osobie trzeciej przeciwko upadłemu	420
1.3.	Zarzut pauliański zgłoszony przez syndyka (ustalenie stanu masy i powództwo o wyłączenie z masy)	421
1.4.	Upadłość dłużnika w trakcie procesu pauliańskiego	423
1.4.1.	Skutki proceduralne w związku z upadłością dłużnika	423
1.4.2.	Tryb wstąpienia syndyka	425
1.4.3.	Koncepcje dotyczące skutków braku wstąpienia syndyka do sprawy	431

Rozdział 2

Upadłość osoby trzeciej a dochodzenie roszczeń pauliańskich	434
2.1. Wprowadzenie	434
2.2. Materialnoprawny charakter roszczenia pauliańskiego a ogłoszenie upadłości osoby trzeciej	435
2.3. Dochodzenie roszczenia pauliańskiego w upadłości osoby trzeciej – dwie propozycje co do trybu postępowania	438
2.3.1. Wprowadzenie	438

2.3.2. Zgłoszenie prawa w trybie art. 51 ust. 1 pkt 5 pr. up.	439
2.3.3. Zgłoszenie na listę wierzytelności w trybie art. 236 ust. 3 pr. up.	442
2.4. Zaspokojenie wierzytelności pauliańskiej w postępowaniu upadłościowym	444
2.4.1. Wygaśnięcie roszczenia pauliańskiego wraz z likwidacją mienia	444
2.4.2. Niedopuszczalność wszczynania egzekucji przez wierzyciela pauliańskiego ze składników masy upadłości	445
2.4.3. Względne pierwszeństwo zaspokojenia wierzyciela pauliańskiego w postępowaniu upadłościowym osoby trzeciej	447
2.4.4. Tryb zaspokojenia wierzyciela pauliańskiego ze składników masy upadłości	452
2.5. Dochodzenie roszczeń przez syndyka masy upadłości dłużnika pauliańskiego w sytuacji ogłoszenia upadłości osoby trzeciej	455

Rozdział 3

Upadłość wierzyciela pauliańskiego. Czynności pełnomocnika procesowego syndyka w postępowaniu ze skargi pauliańskiej	461
3.1. Kontynuacja lub zainicjowanie postępowania przez syndyka masy upadłości	461
3.2. Skutki wyroku pauliańskiego	463

Część IV

Dochodzenie roszczeń z tytułu bezskuteczności czynności prawnych przez zarządcę w postępowaniu sanacyjnym

Rozdział 1

Wprowadzenie: podstawy, istota i funkcja bezskuteczności czynności fraudacyjnych w postępowaniu sanacyjnym	467
1.1. Materialne podstawy bezskuteczności czynności fraudacyjnych	467
1.2. Istota bezskuteczności względnej z mocy prawa w postępowaniu sanacyjnym	468
1.2.1. Uwagi ogólne	468
1.2.2. Zakres podmiotowy, przedmiotowy i czasowy bezskuteczności	469
1.2.3. Inne konsekwencje praktyczne wynikające z istoty bezskuteczności	474
1.3. Funkcja bezskuteczności	476

Rozdział 2

Podmioty postępowania	479
2.1. Legitymacja zarządcy masy sanacyjnej	479
2.2. Właściwość sądu restrukturyzacyjnego	480

Rozdział 3**Postępowanie w powództwa w przedmiocie czynności fraudacyjnych**

w postępowaniu sanacyjnym	482
3.1. Zagadnienia wprowadzające	482
3.1.1. Rodzaje powództw w przedmiocie czynności fraudacyjnych w postępowaniu sanacyjnym	482
3.1.2. Opłaty sądowe	482
3.1.3. Termin na wytoczenie powództwa	483
3.1.4. Skutki umorzenia postępowania sanacyjnego wobec postępowania pauliańskiego	484
3.2. Powództwo zarządcy o ustalenie bezskuteczności czynności prawnej z mocy prawa (art. 189 k.p.c.)	486
3.3. Klasyczna skarga pauliańska zarządcy i subsydiarne stosowanie przepisów Kodeksu cywilnego (art. 527 i n. k.c.)	487
3.4. Powództwa obejmujące roszczenia z art. 307 pr. res. (o przekazanie do masy sanacyjnej, o zapłatę równowartości mienia w pieniądzu) oraz upoważnienie przemienne osoby trzeciej (zapłata różnicy w wartości)	488
3.4.1. Wprowadzenie	488
3.4.2. Przekazanie do masy przedmiotu czynności bezskutecznej	488
3.4.3. Zapłata różnicy wartości (dopłata)	489
3.4.4. Zapłata równowartości w pieniądzu	495
3.4.5. Dalsze konsekwencje spraw, w których podstawą roszczenia jest bezskuteczność czynności	498
3.4.5.1. Odsetki za opóźnienie	498
3.4.5.2. Roszczenie o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z rzeczy	498
3.4.5.3. Czynności rozporządzające zarządcy w zakresie mienia przekazanego do masy sanacyjnej	499

Rozdział 4**Wpływ otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego dłużnika**

pauliańskiego na postępowanie wierzyciela ze skargi pauliańskiej	505
4.1. Rozpoznanie roszczenia pauliańskiego	505
4.2. Problem zaspokojenia w postępowaniu egzekucyjnym	506
4.3. Postępowanie sanacyjne dłużnika a dochodzenie roszczeń i zaspokojenie wierzyciela pauliańskiego	506

Część V
Inicjowanie przez wierzyciela postępowania karnego
w związku z czynnością fraudacyjną dłużnika

Rozdział 1

Zasadność inicjowania postępowania karnego przez wierzyciela pokrzywdzonego czynnościami fraudacyjnymi dłużnika	509
1.1. Informacje wstępne	509
1.2. Możliwość stwierdzenia przez sąd karny bezskuteczności czynności fraudacyjnej	514
1.3. Kwestia orzeczenia przez sąd karny obowiązku naprawienia szkody przy przestępstwach popełnianych na szkodę wierzycieli	515
1.4. Wykonanie orzeczenia sądu cywilnego jako obowiązek probacyjny	521

Rozdział 2

Pojęcie dłużnika i wierzyciela na gruncie prawa karnego	524
2.1. Informacje ogólne	524
2.2. Moment powstania relacji dłużnik – wierzyciel	531
2.3. Problem cesji wierzytelności	535

Rozdział 3

Podstawowe czynności fraudacyjne w prawie karnym i warunki stwierdzenia ich przestępności	539
3.1. Uwagi wstępne	539
3.2. Poszczególne czynności fraudacyjne dotyczące składników majątku dłużnika	541
3.2.1. Zbywanie	541
3.2.2. Darowanie	544
3.2.3. Obciążanie	545
3.2.4. Przeniesienie składników majątku na nową jednostkę gospodarczą ...	549
3.2.5. Faworyzowanie wierzycieli	552
3.3. Dodatkowe warunki uznania czynności za fraudacyjną	555
3.3.1. Udaremnienie lub uszczuplenie zaspokojenia swojego wierzyciela	555
3.3.2. Grożąca niewypłacalność lub upadłość	558
3.3.3. Udaremnienie wykonania orzeczenia sądu lub innego organu państwowego	562

Rozdział 4

Zainicjowanie postępowania karnego przez wierzyciela i jego rola w toku procesu	566
4.1. Wybór sposobu złożenia zawiadomienia	566
4.2. Właściwość miejscowa organów ścigania	571

4.3. Właściwość funkcjonalna organów ścigania	574
4.4. Uprawnienia wierzyciela jako pokrzywdzonego w toku postępowania przygotowawczego	576
4.5. Uprawnienia wierzyciela jako pokrzywdzonego w toku postępowania sądowego	578
4.6. Uprawnienia wierzyciela jako pokrzywdzonego na etapie wykonywania orzeczenia sądu karnego	580
Bibliografia	585
Autorzy	593

PRZEDMOWA

Przedmiotem tej publikacji jest sposób dochodzenia roszczeń wynikających z czynności prawnych dokonanych z pokrzywdzeniem wierzyciela, a także sposób przymusowego wykonania zapadłych orzeczeń. Nie chcieliśmy się jednak ograniczać do problematyki ujętej klasycznymi ramami skargi pauliańskiej normowanej w Kodeksie cywilnym. Choć środek ciężkości pracy położony jest na postępowaniach rozpoznawczym, zabezpieczającym oraz egzekucyjnym dotyczących roszczeń z art. 527 i n. k.c. (Część II), to celem było możliwie dogłębne omówienie całości problemów, z którymi mierzą się pokrzywdzeni wierzyciele. Rozwinęliśmy zatem problematykę upadłości wszystkich trzech podmiotów zaangażowanych w stosunek pauliański: dłużnika, wierzyciela oraz osoby trzeciej (Część III). Omawiane przepisy są oparte – podobnie jak regulacje kodeksowe – na instytucji bezskuteczności względnej czynności prawnych. Osobny fragment pracy poświęcony został postępowaniu sanacyjnemu (Część IV). Choć jego cele w dużej części pokrywają się z celami postępowania upadłościowego, to odmienne środki ich realizacji sprawiają, że całość domaga się ujęcia osobnego. I wreszcie, kompleksowe spojrzenie na sytuację prawną wierzyciela pauliańskiego zmusza do obszernego omówienia prawnokarnych metod ochrony zarówno jego partykularnych interesów, jak i całego obrotu gospodarczego (Część V).

W naszych rozważaniach wychodziliśmy z pozycji pełnomocnika procesowego, który jako powód-wierzyciel dokonuje czynności w rozpoznawczym postępowaniu cywilnym, a także w postępowaniach zabezpieczającym oraz egzekucyjnym. Epizodycznie przedstawialiśmy sposoby działania strony broniącej się w procesie pauliańskim. Oczywiście metody pracy pełnomocnika odnieść można do samodzielnych działań wierzyciela pauliańskiego. W praktyce takie samodzielne działania są jednak rzadko spotykane. Proces pauliański jest trudny, a na jego szali stoją znaczne interesy ekonomiczne. Stąd pożądana jest profesjonalizacja w zakresie przyjęcia strategii działań oraz jej wykonania. Podobnie w postępowaniu upadłościowym oraz sanacyjnym syndyk i zarządca z reguły korzystają będą z zastępstwa procesowego przez profesjonalnego pełnomocnika.

Interesował nas przede wszystkim praktyczny wymiar czynności podejmowanych przez pełnomocników procesowych. Materia teoretyczna została zredukowana (Część I).

Niektóre rozważania, np. co do natury roszczenia pauliańskiego, były jednak konieczne, aby prawidłowo rozpoznać je w sferze publicznoprawnego postępowania wykonawczego (np. w Części III). Staraliśmy się wskazać, opisać i uzasadnić metody działania pełnomocnika w takich postępowaniach. Temu miały służyć liczne wskazówki praktyczne oraz przykłady konkretnych sytuacji, w których pełnomocnicy podejmują ważne decyzje procesowe. Zamieściliśmy także wzory niektórych pism, przy czym ograniczyliśmy się do najważniejszych treści, takich jak: petitum pozwu oraz wnioski dowodowe. Istotna była przejrzystość pracy, stąd częste jednostki redakcyjne, zwracające uwagę swymi tytułami na charakter poruszanego zagadnienia.

W pracy przyświecał nam cel możliwie szerokiego pokazania orzecznictwa sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego. Było to szczególnie inspirujące ze względu na przełomowe orzeczenia wydawane w ostatnim czasie w sprawach dotyczących trzonu dochodzenia roszczeń pauliańskich. Najważniejsze rozstrzygnięcia wyróżniliśmy w odrębnych jednostkach redakcyjnych, a pozostałe powołaliśmy w przypisach dolnych.

Praca pisana była przez praktyków, w tym adwokatów, radców prawnych oraz doradców restrukturyzacyjnych. Część z nas prowadzi badania naukowe. Nasze doświadczenia zawodowe związane z materią zaskarżania czynności fraudacyjnych publikujemy na blogach: www.filipiakbabicz.com/skarga-paulianska oraz www.orestrukturyzacji.pl.

Ogromne podziękowania składamy recenzentowi tej monografii – Panu Profesorowi Feliksowi Zedlerowi, za wiele życzliwych uwag, które pozwoliły nam między innymi lepiej opracować strukturę oraz układ pracy.

W książce uwzględniliśmy stan prawny na dzień 1 kwietnia 2023 r.

Patryk Filipiak, Piotr Turski

Część I

**SKARGA PAULIAŃSKA W UJĘCIU
MATERIALNOPRAWNYM**

Rozdział 1

SKARGA PAULIAŃSKA W OGÓLNOŚCI

1.1. Charakterystyka ogólna roszczenia pauliańskiego

1.1.1. Uwagi wprowadzające

Streszczenie

Celem zastosowania skargi pauliańskiej jest realizacja wierzytelności pieniężnej pomimo niełojalnego zachowania dłużnika, które polega na uniemożliwieniu wierzycielowi przymusowego wyegzekwowania świadczenia. Wierzyciel może dochodzić ochrony swoich praw w drodze powództwa lub zarzutu.

Skarga pauliańska¹ jest jednym z kluczowych środków wsparcia uczestników obrotu prawnego w realizowaniu przymusowego zaspokajania wierzytelności. Środek ten spełnia też funkcję sprawiedliwościową wobec niedopuszczalnych i nagannych zachowań dłużników². Strzeże bowiem interesów majątkowych wierzycieli przed niełojalnymi transferami dłużnika i przeciwdziała uszczupleniu majątku dłużnika.

[Trudności wierzycieli pauliańskich] W praktyce powództwo o uznanie czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną jest środkiem prawnym pomijanym przez wierzycieli (często niezasadnie). Kompleksowe omówienie przyczyn tego stanu rzeczy przekracza ramy niniejszej publikacji. Można jednak odnieść wrażenie, że niechęć wierzycieli do korzystania ze skargi pauliańskiej ma złożone przyczyny. Z jednej

---

¹ Tak w języku prawniczym tradycyjnie określa się instytucję ubezskutecznienia czynności prawnej dłużnika zdziałanej z pokrzywdzeniem wierzyciela na podstawie art. 527 i n. k.c.

² Zachowanie dłużnika wielokrotnie polega na realizowaniu obranego z góry celu – pokrzywdzenia wierzyciela – w porozumieniu z osobą trzecią i na jej korzyść. Naganność zachowania dłużnika polega na tym, że „doprowadza swój majątek do stanu zagrażającego zaspokojeniu wierzycieli, ograniczając realne możliwości wyegzekwowania odpowiedzialności osobistej”. Zob. W. Popiołek [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz do art. 450–1088*, t. 2, red. K. Pietrzykowski, Legalis 2021, komentarz do art. 527, nb 2.

strony wynika z dodatkowego trudu, który wierzyciel musi podjąć, by ściągnąć wierzytelności. Z drugiej, przyczynę znajduje w rozbieżności poglądów na prawidłową wykładnię i stosowanie przepisów umieszczonych w tytule X księgi III Kodeksu cywilnego „Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika”.

[Rozbieżność poglądów] Udzielenie ochrony pauliańskiej jest zagadnieniem prawnym wszechstronnie uregulowanym w prawie (art. 527 i n. k.c.). Jednak wiele z zasad korzystania z ochrony pauliańskiej nie ma ugruntowanej linii orzeczniczej³. Nie pomaga również bogactwo stanów faktycznych poruszanych w orzecznictwie. Taki stan rzeczy powoduje, że wierzyciel, decydując się na wytoczenie powództwa o uznanie czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną względem niego, nie ma pewności, w którym kierunku pójdzie rozumowanie sądu w danym składzie. W szczególności odnosi się to do oceny zachowania dłużnika pod kątem spełnienia przesłanek podmiotowych i przedmiotowych.

Wątpliwości budzi już sama istota skargi pauliańskiej. Odpowiedzieć należy sobie na pytanie, czy jako powództwo w znaczeniu prawa procesowego znajduje uzasadnienia w prawie rzeczowym, w zasadach odpowiedzialności deliktowej czy wreszcie w przepisach o egzekucji.

W doktrynie i orzecznictwie próbuje wyjaśnić się podstawy aksjologiczne i charakter prawny skargi pauliańskiej⁴. Według pierwszego poglądu skarga pauliańska zmierza do wzmocnienia stosunku obligacyjnego prawem quasi-zastawowym. Osoba trzecia w relacji wobec wierzyciela pauliańskiego nie jest dłużnikiem, a jej odpowiedzialność za dług nieojalnego dłużnika ma charakter odpowiedzialności rzeczowej⁵. W aspekcie egzekucyjnym dochodzenie zaspokojenia przez wierzyciela z majątku osoby trzeciej sprowadza się do realizacji prawa rzeczowego ciężącego na przedmiocie bezskutecznej czynności prawnej.

Zgodnie z innym poglądem akcja pauliańska wykazuje charakter środka egzekucyjnego, umożliwia bowiem wierzycielowi zaspokojenie jego należności⁶. Skargę pauliańską rozumie się zgodnie z przedstawianym poglądem jako prawo podmiotowe wierzyciela żądania orzeczenia bezskuteczności czynności wobec niego. Korrelatem tego prawa jest prawo żądania od osoby trzeciej świadczenia polegającego na „ścierpieniu” egzekucji skierowanej do przedmiotu bezskutecznej czynności praw-

³ Rozbieżność w doktrynie i orzecznictwie budzi już sam charakter roszczenia pauliańskiego, przesłanki podmiotowe i przedmiotowe udzielenia ochrony pauliańskiej, termin do dochodzenia swoich praw przez wierzyciela czy też aspekty procesowe, takie jak prawidłowe sformułowanie żądania pozwu.

⁴ S. Gurgul, *Instytucja skargi pauliańskiej w obrocie powszechnym i w postępowaniu upadłościowym*, „Monitor Prawa Handlowego” 2022/1, s. 15–16.

⁵ M. Bączyk, *Glosa do wyroku SN z 3.06.1982 r., III CRN 105/82*, „Nowe Prawo” 1983/9–10, s. 242.

⁶ Wyrok SN z 12.12.2001 r., III CKN 496/00, LEX nr 53130.

nej. Dzięki takiemu pojmowaniu akcji pauliańskiej wyrok uwzględniający powództwo pauliańskie umożliwia stronie powodowej jako wierzycielowi przeprowadzenie egzekucji wprost z majątku osoby trzeciej.

W końcu, niejako w uzupełnieniu powyższego stanowiska, skargę pauliańską, zwłaszcza w orzecznictwie, pojmuje się jako uprawnienie wierzyciela, które służy do obrony przed fraudacyjnym zachowaniem dłużnika⁷. Uprawnienie to umożliwia wierzycielowi realizację jego prawa podmiotowego, którym jest przysługująca mu wierzytelność. Uzupełniająco można stwierdzić, że do czasu zrealizowania tego uprawnienia nie istnieje żaden stosunek prawny pomiędzy wierzycielem a osobą trzecią. Dopiero na skutek uprawomocnienia się orzeczenia sądowego, w którym czynność prawną dłużnika uznano za bezskuteczną wobec wierzyciela, następuje rozszerzenie zakresu uprawnień wierzyciela poza dotychczasowy stosunek prawny łączący go z dłużnikiem. Relacja ta sięga od tego momentu również do osoby dokonującej czynności z dłużnikiem.

Z tej przyczyny w dalszej części publikacji zostaną omówione praktyczne problemy korzystania ze skargi pauliańskiej, niektóre szczególne obszary jej stosowania w orzecznictwie oraz istotne aspekty procesowe.

1.1.2. Wykorzystywanie przepisów o skardze pauliańskiej w praktyce

Wierzyciel, zgodnie z art. 531 § 1 k.c., może doprowadzić do zakwestionowania czynności prawnej dłużnika dokonanej z osobą trzecią na dwa sposoby:

- w drodze powództwa,
- w drodze zarzutu.

[Zarzut pauliański] Realizacja uprawnienia pauliańskiego w drodze **zarzutu** w praktyce nie ma większego znaczenia⁸. Podniesienie zarzutu pauliańskiego ograniczone jest w zasadzie do **postępowania wywołanego powództwem ekscydencyjnym**. Chodzi o sytuację, gdy dłużnik egzekwowany pozostaje w posiadaniu zajętego w egzekucji przedmiotu, mimo że uprzednio dłużnik przeniósł własność tej rzeczy na osobę trzecią. Osoba trzecia może wtedy podjąć próbę uwolnienia należącego do niej przedmiotu spod egzekucji prowadzonej z inicjatywy wierzyciela. Przysługuje jej prawo wytoczenia powództwa przeciwko wierzycielowi na podstawie art. 841 k.p.c. Wówczas wierzyciel ma możliwość zrealizowania swojego prawa do ochrony wierzytelności na drodze zarzutu pauliańskiego, podniesionego przeciwko osobie trzeciej.

⁷ Wyrok SN z 11.12.2009 r., V CSK 184/09, LEX nr 553748.

⁸ M. Gutowski, *Bezskuteczność czynności prawnej*, Warszawa 2013, s. 93.

Uwzględnienie zarzutu w takich okolicznościach doprowadzi do oddalenia powództwa w całości lub w części⁹.

[Powództwo pauliańskie] Zwykle zakwestionowanie względnie bezskutecznej czynności prawnej dłużnika następuje na skutek wytoczenia przez wierzyciela powództwa. Bez prawomocnego wyroku w typowych sytuacjach skargi pauliańskiej uprawniony wierzyciel nie może prowadzić egzekucji z będącego własnością osoby trzeciej prawa lub przedmiotu (nabytego wcześniej od dłużnika)¹⁰. Dlatego w dalszej części publikacji omówione zostaną czynności podejmowane przez pełnomocnika przed rozpoczęciem procesu (w toku przygotowywania pozwu o uznanie czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną względem niego), w ramach reprezentowania wierzyciela przed sądem oraz na etapie wykonywania wyroku pauliańskiego.

1.1.3. Cel skargi pauliańskiej – zaspokojenie wierzyciela z majątku osoby trzeciej

[Czynności pełnomocnika wierzyciela] Przygotowanie dla wierzyciela adekwatnego środka prawnego zmierzającego do ochrony jego interesu majątkowego należy do zawodowego pełnomocnika. Decyzja co do wyboru skargi pauliańskiej powinna zapaść wspólnie z mocodawcą po przedstawieniu przez wierzyciela stanu faktycznego. Następnie pełnomocnik powinien przedstawić wierzycielowi konstrukcję bezskuteczności względnej, zalety i wady postępowania wywołanego skargą pauliańską, przewidywany rozmiar kosztów oraz możliwe ryzyka. W zakresie rozważań pełnomocnika znaleźć się powinien także cel, jaki jego mocodawca chce osiągnąć, inicjując postępowanie sądowe.

[Cel wierzyciela pauliańskiego] Najczęściej wierzyciel chce zabezpieczyć swoje interesy wynikające z posiadanej wierzytelności. W praktyce bowiem dłużnicy w okresie wzrostu zadłużenia decydują się na zbycie lub obciążenie składników swego majątku, przez co majątek ten nie może być przedmiotem zaspokojenia wierzycieli. Celem działań dłużnika jest w takich przypadkach zachowanie składników swego majątku. Mają one stać się w zamierzeniu niedostępne dla wierzycieli.

Przydatność skargi pauliańskiej obrazuje dość popularne stwierdzenie, że chroni ona wierzyciela przed skutkami ucieczki dłużnika z majątkiem. W ujęciu prawnym jako skargę pauliańską zwykło się określać powództwo pokrzywdzonego wierzyciela o uznanie czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną wobec niego¹¹. Po-

⁹ Tak trafnie M. Pyziak-Szafnicka, *Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika*, Warszawa 1995, s. 174–177.

¹⁰ Zob. wyrok SA w Poznaniu z 17.08.2017 r., I ACa 234/17, LEX nr 2362213.

¹¹ Mamy tutaj do czynienia z wyjątkowym przypadkiem powstania ze stosunku zobowiązaniowego roszczenia przeciwko osobie pozostającej poza tym stosunkiem.

wództwo to służy przywróceniu wobec wierzyciela stanu sprzed chwili, w której doszło do rozporządzenia przez dłużnika składnikami jego majątku na rzecz podmiotu trzeciego (tzw. osoby trzeciej), zanim wierzyciel zdąży skierować do niego egzekucję.

[Ochrona pauliańska] Możliwość skorzystania przez wierzyciela z przymusowego dochodzenia swoich praw w ramach egzekucji jest ograniczona do realizacji świadczeń (wyrażonych w pieniądzu lub niepieniężnych)¹². Aby jednak móc w pełni skorzystać z państwowego przymusu realizacji świadczeń w drodze egzekucji w razie nieulojalnego zachowania dłużnika, wierzyciel musi sięgnąć do uprawnienia o charakterze pomocniczym – zaskarżenia czynności dłużnika na podstawie art. 527 i n. k.c. Innymi słowy, uprawnienie do zaskarżenia czynności prawnej dłużnika wraz z uprawnieniem do uzyskania świadczenia przez wierzyciela (rozumianego jako możliwość zaspokojenia wierzytelności chronionej) składa się na pełny kształt ochrony pauliańskiej.

Jeśli wierzyciel chce osiągnąć taki stan rzeczy, w którym – w pewnym uproszczeniu – zbyte przez dłużnika składniki majątku ponownie wejdą w skład masy podlegającej egzekucji, skarga pauliańska stanowi dla niego najkorzystniejszą konstrukcję prawną do osiągnięcia tego celu.

1.2. Majątkowy charakter roszczenia pauliańskiego

Streszczenie

Roszczenie ze skargi pauliańskiej ma charakter majątkowy, ale niepieniężny.

[Roszczenie pauliańskie jako prawo podmiotowe] Roszczenie to prawo domagania się od innych osób określonego zachowania wynikającego ze stosunku prawnego¹³. Treścią roszczenia przysługującego wierzycielowi pauliańskiemu jest **prawo domagania się uznania czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną wobec wierzyciela**¹⁴. Dla zarysowania prawidłowego kontekstu roszczenia pauliańskiego trzeba jeszcze wziąć pod uwagę, że wierzyciel kieruje swoje roszczenie przeciwko osobie trzeciej, która otrzymała korzyść w wyniku zaskarżonej czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela. Skarga pauliańska służy więc „ochronie” egze-

¹² J. Fiema, *O zaskarżaniu czynności zdziałanych ze szkodą wierzycieli*, Lwów 1937, s. 175 i n.

¹³ Roszczenie jest normatywną postacią prawa podmiotowego.

¹⁴ W doktrynie nie ma zgody co do tego, czy uprawnienie wierzyciela z art. 527 k.c. stanowi roszczenie, czy też uprawnienie kształtujące. Zob. W. Czachórski, A. Brzozowski, M. Safjan, E. Skowrońska-Bocian, *Zobowiązania. Zarys wykładu*, Warszawa 2009, s. 345.

Publikacja jest omówieniem instytucji skargi pauliańskiej ze szczególnym uwzględnieniem jej funkcjonowania w obrocie prawnym. W tym aspekcie wychodzi ona poza tradycyjne ramy postępowania cywilnego między indywidualnymi podmiotami, uwzględniając dodatkowo pozostałe obszary jej praktycznego wykorzystywania – w zakresie postępowania restrukturyzacyjnego i upadłościowego. Opracowanie dopełniają rozbudowane uwagi w ujęciu prawnokarnym. Prezentowana materia została przedstawiona z pozycji strony czynnej, tj. pokrzywdzonego wierzyciela.

W książce poruszono wiele zagadnień spornych na gruncie problematyki skargi pauliańskiej o charakterze przekrojowym. Uwagi w niej zawarte wynikają w znacznej mierze z doświadczenia i dorobku praktycznego jej autorów.

Główne atuty publikacji to:

- kompleksowe przedstawienie problematyki funkcjonowania skargi pauliańskiej w obrocie prawnym;
- uporządkowany układ zgodnie z dynamiką stosowania instytucji skargi pauliańskiej;
- praktyczne podejście w zakresie dochodzenia roszczeń pauliańskich;
- liczne uwagi praktyczne, przykłady oraz kluczowe wzory pism;
- uwzględnienie obszernego i aktualnego orzecznictwa, zwłaszcza w kontekście dokonującej się rewizji poglądów na kwestie dochodzenia roszczenia pauliańskiego oraz zaspokojenia wierzyciela.

Unikalny i nowatorski sposób prezentacji materii skargi pauliańskiej czyni z publikacji przydatne narzędzie w pracy profesjonalnych pełnomocników – adwokatów i radców prawnych, a także sędziów, notariuszy, komorników, prokuratorów oraz organów stosujących prawo. Zainteresuje ona również pracowników administracji, ekonomistów, księgowych, menedżerów oraz przedsiębiorców.

Patryk Filipiak – doktor nauk prawnych, adiunkt na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; adwokat; licencjonowany i kwalifikowany doradca restrukturyzacyjny; czynny zarządca, nadzorca oraz syndyk; arbiter stały w Sądzie Polubownym przy Prokuraturii Generalnej RP; członek zespołów legislacyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości, Ministerstwie Zdrowia, Ministerstwie Gospodarki oraz przy Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorstw; ekspert Banku Światowego oraz Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju; autor i redaktor komentarzy, systemów, monografii oraz kilkudziesięciu innych publikacji z dziedziny prawa o niewypłacalności.

Piotr Turski (redaktor merytoryczny części I–II) – adwokat; licencjonowany makler papierów wartościowych; doradca podatkowy; zajmuje się m.in. obsługą transakcji wierzytelnościowych (głównie bankowe NPL) oraz nieruchomościowych z obszaru *project finance*, jak również restrukturyzacją przedsądową i optymalizowaniem procesów zaspokojenia wierzycieli, zwłaszcza banków; redaktor serwisu poświęconego tematyce skargi pauliańskiej – skargapaulianska.pl.

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

